

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1988-1989

11 APRIL 1989

NOTA

migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve

ingediend door
de heer J. Lenssens,
Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin

INLEIDING

In het verleden zijn door een aantal beleidsverantwoordelijken denkoefeningen gedaan en fragmentarische voorstellen geformuleerd met betrekking tot de migrantenpolitiek. Een geïntegreerd en concreet ingevuld beleidsplan ten behoeve van het migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve bestaat echter nog niet. Vandaag de dag zijn er nochtans voldoende redenen om zo'n beleidsplan op te stellen :

— het maatschappelijk belang van de migrantenproblematiek is niet nieuw. Het is reeds jaren een belangrijke problematiek die echter niet steeds de nodige aandacht kreeg. Het aandeel van de migranten in de Vlaamse bevolking zal in de toekomst blijven groeien : van 4 % in 1986 tot 4,5 % in 1995 en tot 4,6 % in 2000. Voor Brussel bedragen deze cijfers respectievelijk 26 % in 1986, 32 % in 1995 en 34 % in 2000 (1). Hierbij is nog geen rekening gehouden met de effecten van de verdere gezinshereniging en de huwelijken ;

— de vaststellingen dat de helft van alle vreemdelingen jonger is dan 25 jaar en dat (reeds in 1981) 31 % van de vreemdelingen in België geboren is, wijzen op de numerieke omvang van de tweede generatie-migranten die geen ander land dan het onze ooit als dagelijkse realiteit hebben ervaren ;

— in vergelijking met de ons omringende landen kent ons land een zeer hoog percentage vreemdelingen. Het Groot-Hertogdom Luxemburg haalt met 25 % het hoogste cijfer. België komt op de tweede plaats met 8,6 %, gevolgd door Duitsland met 7,4 % en Frankrijk en Ierland met 6,9 %.

Het Verenigd Koninkrijk met 3,9 % en Nederland met 3,8 % tellen minder vreemdelingen dan Vlaanderen. Wat de grootsteden betreft is Brussel met 25,8 % vreemdelingen de absolute koploper binnen de EG. Dezelfde tendens is terug te vinden in de cijfers betreffende de niet EG-vreemdelingen. België (3 %) wordt daarin alleen door Duitsland (5,1 %) en Frankrijk (3,9 %) voorafgegaan **(2) en (3) :**

(1) Dit zijn ramingen van het NIS. De ramingen van het Interuniversity Program in Demography (IPD), VUB, liggen zelfs nog iets hoger.

(2) Bron : Een beleid inzake immigratie en migranten, Vic Anciaux, 8 april 1988.

De rest van de nota maakt verder in belangrijke mate gebruik van inzichten, verworven in :

Ontwerpbeleidsnota Steyaert, Voorstel tot migrantenbeleid, 1981.

A. Martens & F. Moulaert, Buitenlandse minderheden in Vlaanderen 8 België, 1984, p. 331.

V. Hobin & F. Moulaert, Witboek integratiebeleid inzake migranten in Vlaanderen — België, Kolloquium, 28 november 1986, p. 346.

Mens & Ruimte, Sociale indicatoren betreffende integratie van migranten, mei 1986, 2 delen.

ACW, Naar een visie op migrantenbeleid en positieve integratie, p. 27, 1988.

(3) Bij het hanteren van statistisch materiaal moet zeer omzichtig te werk gegaan worden. Naturalisaties kunnen bij voorbeeld de statistieken, zoals gebruikt binnen het concept van deze nota, enorm vertekenen. De statistieken bevatten verder heel wat leemtes. Vooral aan recente gegevens over de regionale spreiding (onder andere per gemeente) is er een zeer groot gebrek.

— in de toekomst kan men niet uitsluiten dat er, zelfs met een migratiestop voor inwijkelingen uit niet EG-landen, maar gegeven de grotere economische eenheid binnen de EG, een nieuwe inwijking van werknemers uit de Mediterane EG-Staten komt. De vergrijzing van de bevolking in onze contreien, tesamen met het lage geboortencijfer en de opnieuw toenemende vraag in bepaalde sectoren van de arbeidsmarkt kunnen het zelfs economisch aantrekkelijk maken deze mensen alhier te werk te stellen (1). Voorbeelden in de bouwsector en de metaalnijverheid zijn daarvan nu reeds te vinden (bij voorbeeld lassers) ;

— dit alles situeert zich tegen de achtergrond van een publieke opinie die gevoeliger lijkt te worden tegenover het migrantenprobleem. Dit komt tot uiting in plaatselijke incidenten, lokale verkiezingsuitslagen van sommige partijen, . . .

— deze gevoeligheid heeft ook te maken met de ongelijke spreiding van de migranten. Hoewel nog nergens wetenschappelijk bewezen, wordt toch veelal als stelling geponeerd dat een toenemende concentratie van migranten tot toenemende problemen leidt. Er moeten echter ernstige vragen gesteld worden bij dit vermeend rechtlijnig verband ;

— de vaststelling, en dat is niet de minste reden voor een geïntegreerd migrantenbeleid, dat een groot deel van de migranten in een sociale achterstandspositie verkeren en dat de overheid een verantwoordelijkheid heeft dienaangaande ;

— het migrantenprobleem wordt enorm onderschat. Dit houdt het gevaar in dat niet tijdig de gepaste beleidsantwoorden worden geformuleerd.

Deze nota formuleert een visie op het migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve. Een visie verwijst naar een achterliggende doelstelling. Deze is : een multiculturele samenleving met interculturele uitwisseling.

Tussen de huidige toestand en het te bereiken ideaal ligt een lange weg en een stapsgewijs proces. Het procesmatige zal zich wellicht (moeten) voltrekken op een continuüm gaande van relatief gescheiden ontwikkeling, onbegrip en geslotenheid over vreedzame coëxistentie of passieve verdraagzaamheid naar een actieve openheid, communicatie en wisselwerking en tenslotte naar een nieuwe eenheid of synthese in verscheidenheid.

DEEL 1 UITGANGSPUNTEN EN BASISOPTIES INZAKE MIGRANTENBELEID

1. UITGANGSPUNTEN VAN EEN MIGRANTENBELEID

1.1. Definitie

Een éénduidige en bruikbare definitie geven van de doelgroep die voorwerp is van het migrantenbeleid is niet voor de hand liggend.

(1) OECD, The Future of Migration, 1987.

Hoewel bij bepaalde uitzichten van het migrantenbeleid (bij voorbeeld sensibilisering) de gehele Vlaamse bevolking dient betrokken te worden, richt het migrantenbeleid dat deze beleidsnota voorstaat zich tot „al deze personen die zich omwille van hun zwakke sociaal-economische situatie en van hun etnische afkomst in een sociale achterstandspositie bevinden”, ongeacht of ze de Belgische nationaliteit verworven hebben.

Dit betekent concreet dat niet de Japanse of Amerikaanse ondernemer, of de E.E.G.-ambtenaar of NAVO-militair onderwerp van dit beleid zullen zijn.

Het vreemdelingenbeleid, dit wil zeggen het toelatings-, verblijfs- en verwijderingsbeleid van vreemdelingen in België die zich hier niet permanent vestigen, blijft behoren tot de nationale bevoegdheden. Slechts omtrent het integratiebeleid is de Vlaamse Gemeenschap bevoegd. In dit beleid richt de Vlaamse Gemeenschap zich op de eerste plaats naar die personen die in een dubbele achterstandspositie verkeren omwille van hun sociale status en hun migrant zijn.

Hoewel deze beleidsnota niet specifiek gericht is op de politieke vluchtelingen als doelgroep, zullen vanzelfsprekend ook een aantal erkende politieke vluchtelingen door deze definitie gevat worden.

1.2. Permanente aanwezigheid van migranten

De blijvende aanwezigheid (ondanks een zekere rotatiebeweging) in onze samenleving van een omvangrijke populatie van migranten dient als een gegeven aanvaard te worden.

De terugkeer lijkt nog een reëel perspectief voor meerdere migranten uit de eerste immigratiegolven. In vele gevallen is deze terugkeer evenwel een sluimerende idee die weinig realistisch is (geen toekomstperspectieven in moederland, zekere vervreemding, gehechtheid via de kinderen aan onthaalland, . . .). Voor de tweede generatie is deze terugkeer zelden of nooit een gewenst of haalbaar perspectief.

In de mate men evenwel gevoelens van uitsluiting ervaart, zal de terugkeer een geïdealiseerd droombeeld zijn dat tot onwezenlijke verwachtingen en reacties kan leiden en dat de inpassing in onze samenleving kan vertragen.

De terugkeer kan daarom geen centraal gegeven zijn voor het migrantenbeleid. Het migrantenbeleid dient daarentegen uit te gaan van het duurzaam en structureel karakter van de aanwezigheid van migranten in ons midden.

Dit betekent niet dat de Vlaamse Executieve een beleid zal ontwerpen dat een belemmering is voor individuele migranten om naar hun eigen land terug te keren.

De mogelijkheid van individuele terugkeer mag echter niet als een alibi fungeren om af te zien van een beleid dat de migranten in staat stelt om optimaal aan onze samenleving deel te nemen. Evenmin zal een wens tot terugkeer als wapen worden gebruikt ter bewerkstelling van terugkeer.

1.3. Specifieke problematiek van de migrantenpopulatie

Meerdere studies tonen aan dat twee centrale problemen steeds opnieuw opduiken : het probleem van de culturele eigenheid en dat van de maatschappelijke achterstand en achterstelling.

Het probleem van de culturele eigenheid verwijst naar het verschil in leefpatronen, verwachtingen, normen, probleembeleving, godsdienstbeleving, . . .

Het samenleven binnen eenzelfde territorium met verschillende cultuurtradities leidt automatisch tot een vergelijking van elkaars gewoonten, waarden en instituties. De perceptie van de cultuurtraditie van de niet-Westerse mediterrane migranten door onze bevolking levert bij de meerderheid een negatief beeld op. Dit wordt versterkt door en vindt zijn voedingsbodem in de vrij algemene achterstandspositie waarin de meeste van deze migranten zich in ons land bevinden.

Cultuurverschillen op zichzelf vormen geen onoverkomelijke hindernissen voor een vreedzame coëxistentie. Voor de mensen die deze culturen incarneren kan dit moeilijker zijn zolang ze streven naar een relatieve superioriteit.

Het leren kennen van andere culturen moet derhalve gepaard gaan met het waarderen van de cultuurdragers. De houding die door onze autochtone bevolking wordt aangenomen tegenover de niet-Westerse migranten kan een belangrijke invloed hebben op het intrinsieke belang van de migrantenproblematiek in het algemeen.

Maatschappelijke achterstand wijst op het probleem van het met onvoldoende initiële (gevormde) basisvaardigheden of toerusting (onder meer inkomens) in een relatief vreemde samenleving terecht te komen, waardoor het sociaal functioneren in deze samenleving bemoeilijkt wordt of met een „natuurlijke” achterstand dient aangevat (cfr. ontoereikende taalkennis, geen of beperkt inzicht in instituties, normen, verwachtingen van onthaalgemeenschap, ontoereikende „bureaucratische” vaardigheden, . . .).

Achterstelling wijst op een maatschappelijk proces dat achterstand genereert, doet cumuleren of institutionaliseert. Achterstelling kan dan een formeel of principieel uitzicht hebben (bij voorbeeld wettelijke discriminaties, manifest racisme, . . .), maar kan ook spelen als een de facto proces. Hier gaat het om feitelijke (niet als dusdanig bedoelde) achterstelling (bij voorbeeld latent racisme, achterstelling op basis van niet categoriale factoren die statistisch nochtans een grotere vertegenwoordiging vinden bij migranten, . . .).

Studies wijzen uit dat de meeste migranten uit de mediterrane landen een inferieure positie innemen in het arbeidsproces en het inkomensverdelingssysteem.

Hun economische inferioriteit, meestal in samenhang met hun culturele eigenheid, geeft ook aanleiding tot een achterstandspositie op andere terrei-

nen van het maatschappelijk systeem zoals de gezondheidszorg, het onderwijs, de huisvesting, enzovoort (Martens en Moulaert, 1985).

Deze vaststellingen worden bevestigd door de Studiecommissie Integratiebeleid en door meerdere wetenschappelijke onderzoekers.

Volgende opvallende onderzoeksresultaten illustreren de inferioriteitspositie van de mediterrane gastarbeiders : F. Dacetto (UCL) stelde vast dat 45,7 % van alle migrantenkinderen minstens 1 jaar vertraging oploopt in het lager onderwijs.

Migranten hebben volgens zijn berekeningen tweemaal zoveel kans om werkloos te worden als de Belgen. Inzake tewerkstellingsprogramma's constateert hij dat de migranten er beduidend ondervertegenwoordigd zijn. In verhouding tot hun aandeel in de werkloosheid zouden ze 10.600 plaatsen moeten bezetten, terwijl ze er slechts 3.200 opvullen (RVA, juli 1987).

De achterstandspositie inzake huisvesting werd onder meer door C. Kesteloot bestudeerd, terwijl de geringe betrokkenheid van de migranten bij het algemene sociale en culturele leven vastgesteld werd door J. Vrancken (UFSIA) in zijn studie over de toegankelijkheid van de algemene sociale voorzieningen voor migranten.

Naast hun initiële achterstand worden de mediterrane migranten ook geconfronteerd met achterstellingsmechanismen.

Om de juridische achterstelling te illustreren kan de verwijzing **volstaan** naar de slechts partiële rechten inzake sociale zekerheid (kinderbijslag, werkloosheidsuitkeringen) van sommige niet EG-migranten. Dergelijke juridische achterstellingsmechanismen versterken de reeds feitelijke achterstellingspositie die ze ervaren omwille van hun etnische verscheidenheid.

Deze feitelijke discriminatie blijkt onder meer uit de studies inzake huisvesting, tewerkstelling, gezondheidszorg, enzovoort, gedaan door de Studiecommissie Integratiebeleid.

W. Dumon waarschuwt voor het gevaar dat uit deze achterstands- en achterstellingspositie een nieuw etno-sociaal subproletariaat zou ontstaan (Martens en Moulaert, 1985).

2. BASISOPTIES VAN HET MIGRANTENBELEID

2.1. Afwijzing van assimilatie en segregatie

Assimilatie zou men kunnen beschouwen als een volledige aanpassing (met inbegrip van leefwijze, opvattingen, normen) van migranten aan de Vlamingen.

Het idee van de assimilatie is lange tijd een Amerikaans ideaal geweest (de „Melting pot” waarin alle goede eigenschappen van de immigranten tot één cultuur worden versmolten). Inmiddels heeft men ook in de VSA ervaren dat dit ideaal niet haalbaar is (cfr. duale arbeidsmarkt met kleur en etnische afkomst als discriminant). Men heeft inte-

gendeel vastgesteld dat er migrantengroepen zijn die zeer succesvol zijn en die toch een deel van hun cultuur behouden hebben (Ieren, Japanners, Chinezen).

De assimilatie-idee moet verworpen worden om volgende redenen :

— dit idee gaat uit van de foutieve opvatting dat er zo iets afgeronds zou bestaan als „de Vlamingen”. Waarde-onderzoeken (bij voorbeeld Europees waardeonderzoek) laten blijken dat de (vermeende) homogeniteit ver zoek is ;

— assimilatie gaat uit van een vooronderstelde statische opvatting, met name : conformeren aan een vast gegeven. Niet enkel is dit gegeven heterogeen, dit is ook in evolutie. Zo men al (bezwaarlijk) zou spreken van een Vlaamse zijnswijze, dan is deze op zich reeds een vrucht van een dynamisch op elkaar inwerken van elementen van meerdere culturen en evoluerende situationele gegevenheden (bij voorbeeld landelijke bevolking, vreemde overheersing, latere industrialisatie en ontkerstening, een open economie, toegangspoort tot de zee, . . .). Hetzelfde geldt trouwens voor de migrantenpopulatie ;

— het feit dat de migranten hier leven, wonen en werken moet als een gegeven worden gezien. De historische verantwoordelijkheid van België in het immigratie- en recruteringsbeleid, waarbij de economische bruikbaarheid zo niet het enige, dan toch een centraal of dominerend motief was, versterkt de stelling dat volledige assimilatie niet als verwachting kan gerechtvaardigd worden ;

— het assimilatiemodel houdt ook geen rekening met de vermelde achterstelling op etnische gronden.

Segregatie zou kunnen omschreven worden als principiële (formeel) of feitelijke apartstelling of gescheiden ontwikkeling. Het hoeft weinig betoog dat een gedwongen of door de overheid georganiseerde apartstelling van de hand wordt gewezen.

2.2. Positieve integratie

Tussen assimilatie en segregatie situeert zich integratie. Dit kan gedefinieerd worden als de inschakeling van de migrant in onze maatschappij op basis van eigenheid, gelijkwaardigheid, communicatie en verstandhouding met eerbiediging van de Vlaamse decreten, de nationale wetten en de Europese verordeningen en met respect voor onze algemene ordeningssystemen.

Actieve openheid, uitwisseling en interactie, wederzijdse communicatie moeten tot de (termijn) doelstellingen behoren. Te gesloten gemeenschappen dienen dan ook te worden vermeden of geweerd. Eigen groepsvorming, ruimtelijke nabijheid, eigen informele circuits, resulteren echter niet noodzakelijkerwijze in ghetto's. Dit hangt immers van meerdere te interpreteren factoren af. Van de onthaalsamenleving mag dan ook verwacht worden dat er een open mentaliteit is en dat er structurele voorwaarden of maatschappelijke condities geschapen worden die de ongelijke of gesegregerde toegangskansen wegwerken. In de mate

deze opgave ernstig genomen wordt, kan ook met meer geloofwaardigheid een verwachting geformuleerd worden ten opzichte van de migrantengemeenschappen om een openheid (uitgaande van de eigenheid) vanuit de eigen inzet te bewerkstelligen.

— EIGENHEID vatten we op als het besef van een aantal particuliere kenmerken die voor een volk gemeenschappelijk zijn en wortelen in origine en cultuur. Eigenheid moet een groepsgebonden uitdrukking kunnen krijgen. Dit impliceert een noodzakelijke vrijheid voor de zelforganisatie van de migranten, temeer daar dit ook de basis vormt van de collectieve emancipatie en groepsgebonden integratie op basis van gelijkwaardigheid. Daarbij heeft ook de overheid een rol te spelen.

De grenzen aan eigenheid en respect voor de andere worden gesteld door het aangegeven kader van de decreten, wetten en democratische instituties. Zoals een correcte naleving van de autochtonen mag geëist worden, moet hier geen uitzondering gecreëerd worden voor migranten, in de mate ze als ingezetenen onder het toepassingsgebied vallen. Zoals geen extra-sanctionering kan geduld (bij voorbeeld straf + uitwijzing) bij normovertreding, mag ook geen verkeerd begrepen normtolerantie of permissiviteit aangehouden worden.

— COMMUNICATIE moet er borg voor staan dat de eigenheid en groepsgebonden organisatie niet vervalt in het euvel van de segregatie. Communicatie veronderstelt niet alleen kennis van de voertaal, maar ook openheid, mededeelzaamheid, in een sfeer van verdraagzaamheid en uitwisseling.

Het migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve zal gericht zijn op positieve integratie. Deze vertrekt van stimulerende en uitnodigende maatregelen en van het wegwerken van belemmerende maatschappelijke voorwaarden die integratie verhinderen. Repressieve of beperkende maatregelen kunnen dan ook beslist niet de eerste of voornaamste basis vormen voor het beleid. Het gevaar is immers niet denkbeeldig dat deze niet enkel onbillijk zijn (bij voorbeeld door beperking van democratische rechten en vrijheden inzake vrije vestiging, schoolkeuze, door eenzijdige stigmatisering, negatieve sfeerschepping, . . .), maar op termijn ook niet effectief zijn. Vandaar dat een positieve aanpak de uitdrukkelijke voorkeur dient weg te dragen.

2.3. Immigratiestop

Een nevenvoorwaarde voor een positief integratiebeleid is het aanhouden van de economische immigratiestop, die in 1974 werd beslist. De Vlaamse Executieve zal aanbevelen aan de Nationale regering deze economische immigratiestop aan te houden om volgende redenen :

- het opdrijven van het aandeel van de migranten in de bevolking maakt het integratiebeleid moeilijker door de toenemende aanpassingsvereisten van de autochtonen en de toenemende kosten die het integratiebeleid vanwege de overheid zal vergen ;
- een te soepel immigratiebeleid kan de emigra-

tielanden een alibi geven om binnenlandse structurele problemen (zoals bij voorbeeld werkloosheid) op te lossen door export van hun inwoners.

Daarom moet deze immigratiestop ook aangehouden worden bij opnieuw opduikende schaarste op de arbeidsmarkt.

Immigratiestop impliceert niet dat :

- het recht op gezinshereniging wordt teniet gedaan of verder wordt uitgehouden ;
- men de internationale of supranationale verplichtingen niet nakomt (cfr. vrij verkeer van personen binnen de EG), inclusief het engagement in het kader van de conventie van Genève tot asielverlening aan politieke vluchtelingen.

Immigratiestop vereist ook effectieve controle ervan. Alhoewel dit een nationale materie is kan ook de Vlaamse Executieve de illegale immigratie tegenwerken, ondermeer door de strijd tegen de tewerkstelling van illegale inwijkelingen.

2.4. Spreidingsbeleid ?

De laatste tijd worden herhaaldelijk ook de concentratiefenomenen aangehaald als een belangrijke reële of vermeende rem voor integratie. Alhoewel die idee blijkbaar sterker leeft in crisisgevoelige periodes is de hypothese toch veelgebruikt als zou een gelijkere spreiding van de migranten de integratiepolitiek bevorderen.

Onderzoek wijst uit dat vooral de sociaal-economische positie in hoofddeel determinerend is voor het vestigingspatroon. Hieraan gekoppeld stelt zich het probleem van een gesegregeerde woningmarkt. Indien concentratie problematisch is, dan zal men ook de oorzaken als uitgangspunt moeten nemen. Evenwel is meer onderzoek nodig om een duidelijk zich te krijgen op vestigings- of lokalisatieprocessen.

Hier kunnen enkele leidende principes voor een visie aangegeven worden :

- gezien een genuanceerde benadering vereist is, zal het problematisch karakter van een of andere vorm (type) van concentratie in een gegeven situatie en context aantoonbaar moeten worden gemaakt ;
- de vrije keuze van woon- of vestigingsplaats voor alle rechtmatig in België verblijvende migranten mag niet aangetast worden. Het gaat hier om een fundamenteel mensenrecht. Dit impliceert dat mogelijke belemmeringen voor spreiding moeten weggewerkt worden ;
- het expliciet uitgaan van tolerantiedrempels is verwerpelijk. Wetenschappelijk gezien bestaat er geen juist te bepalen kritische drempel. Maar ook politiek en moreel is deze stelling niet aanvaardbaar ;
- met klem moet gereageerd worden tegen elke onwettige toepassing door de gemeenten van het recht om de inschrijving van migranten in de gemeente te weigeren alsook tegen elke administratieve obstructiepolitiek. De Vlaamse Regering zal

binnen de grenzen van haar bevoegdheid hierover waken ;

— een spreidingsbeleid is enkel aanvaardbaar in de mate dat de positieve integratie van de vreemdelingen er door bevorderd wordt.

2.5. Een algemene aanpak primeert boven een categoriale benadering

Meerdere uitzichten van het leven van de migranten zijn analoog met die van andere door sociale achterstand gekenmerkte groepen : hogere kansen op werkloosheid, lager maatschappelijk aanzien, ander of lager aspiratieniveau, rudimentaire en instrumentale taalkennis, moeilijkere toegang tot algemene voorzieningen, geringere administratieve vaardigheid, minder „schoolrijpe” kinderen, geringere termijnplanning, enzovoort. In die zin kan gewag gemaakt worden van het migrantenprobleem als een a-specifiek probleem. Dit betekent evenwel niet dat zich bij deze algemene problemen, verbonden aan een lagere sociaal-economische positie en status, geen andere problemen voegen. In die zin zou men van specificiteit kunnen gewagen : het bijzonder problematische zit hem in een cumulatief effect of in de bijzondere (probleem) uitzichten die zich op de andere enten (bij voorbeeld naast een algemeen moedertaal- en alfabetiseringsprobleem, het probleem van slechte kennis en beheersing van de Nederlandse taal, discriminatie op basis van nationaliteit, manifest of latent racisme, verblijfsonzekerheid, eigen cultuur, ...).

Een beleidsaanpak zal dan ook maar in die mate specifiek mogen zijn dat ze geplaatst wordt in het perspectief van een algemene benadering van een globale achterstands- en achterstellingsproblematiek (socio-economische en socio-culturele promotie en emancipatie).

Zoniet dreigt de benadering ondoeltreffend te zijn, is het risico van (onbedoelde) apartstelling niet denkbeeldig (hypotheek voor integratie) of kunnen negatieve reacties volgen van kansarme autochtone bevolkingsgroepen die het gevoel hebben dat er met twee maten en twee gewichten wordt gemeten. In dat geval mag men zich aan gespannen verhoudingen en manifest of latent racisme verwachten. Een dergelijk nefast klimaat voor integratie dient dan ook vermeden.

Een geïntegreerde benadering betekent evenwel niet dat er geen ruimte zou zijn voor specifieke invullingen of aandachtspunten die aansluiten bij dit cumuleffect of bij die bijzondere uitzichten. Soms kan een categoriale verbijzondering i.f.v. een meer gespecialiseerde benadering zich opdringen. Veelal kan een categoriale aanpak (bij voorbeeld via begeleidingsdiensten) tevens een eerste stap zijn om meer structureel de openheid en toegankelijkheid van algemene maatschappelijke voorzieningen te bewerkstelligen. Elke vorm van categoriale benadering dient steeds als een tussenstap aanzien te worden om de integratie te versnellen. Ook vanuit de optiek van pleitbezorging kan een categoriale benadering of inbreng aangewezen zijn.

Toch zal voortdurend in het oog moeten gehouden

worden hoe een extern uitgebouwde categoriale verbijzondering stapsgewijze kan omgebouwd worden tot een interne (binnen algemene instituties, socio-culturele verenigingen, . . .) differentiëring die de eigenheid voldoende tot haar recht kan laten komen binnen een globaler geheel. Een voortdurende kritische bevraging, en uiteraard niet enkel met de sectorspecialisten, is terzake noodzakelijke.

DEEL II SECTORIELE BELEIDSOPTIES

1. ONDERWIJS

1.1. De onderwijssituatie van de migrantenkinderen in Vlaanderen

a) Kwantitatieve gegevens

Tijdens het schooljaar 1986-1987 volgden 57.895 kinderen van vreemde nationaliteit de lessen in het Nederlandstalig onderwijs, met uitzondering van het universitair onderwijs. Zij vormden 4,8 % van de totale schoolbevolking.

Van deze kinderen waren 57,34 % herkomstig uit landen met een overwegend Islamitische godsdienst en 16,65 % uit Zuid Europese landen.

De ongelijke spreiding van de migrantenpopulatie over Vlaanderen weerspiegelt zich ook in de concentratie van de migrantenkinderen in bepaalde regio's zoals Limburg (11,65 % van de schoolbevolking) en de grootsteden Antwerpen, Gent en Brussel).

Opvallend is ook de concentratie van migrantenleerlingen in een beperkt aantal scholen. Hoewel meer dan de helft van de migrantenkinderen in het vrij onderwijs de lessen volgt, doen de grootste concentraties zich voor in het officieel gesubsidieerd onderwijs (7,28 %) en in het Gemeenschapsonderwijs (7 %).

b) Kwalitatieve gegevens

De migrantenkinderen hebben gemiddeld veel minder kansen om te lukken in ons onderwijssysteem dan de autochtone leerlingen. In het eerste leerjaar lager onderwijs mislukt 27 % van de totale groep allochtone leerlingen tegenover bijna 8 % van de Belgische leerlingen.

Hun schoolse achterstand cumuleert zich in de verdere schoolloopbaan, zodat in het zesde leerjaar bijna 47 % van deze kinderen een achterstand heeft opgelopen tegenover 12 % van de Belgische leerlingen.

De knelpunten voor een succesvolle schoolloopbaan bij kansarme migrantenkinderen liggen vooral in de drie volgende punten vervat :

1. onvoldoende aansluiting van het onderwijs bij de beginsituatie van deze leerlingen, voornamelijk inzake de taal ;
2. het missen van de nodige studiemotivatie door gebrek aan positieve ervaringen in ons onderwijs en door gebrek aan toekomstperspectieven ;

3. het slingeren tussen twee culturen met in geen van beiden een houvast, wat hun identiteitsontwikkeling kan belemmeren.

1.2. Uitgangspunten voor een onderwijsbeleid voor migrantenkinderen

a) Feitelijke gegevens

* De Europese richtlijn 77/486

Op 25 juli 1977 vaardigde de Europese Gemeenschap richtlijn 77/486 uit waarin wordt gestipuleerd dat :

— aan kinderen van migranten uit lidstaten kosteloos onderwijs wordt geboden in de officiële taal of talen, gericht op hun opvang en hun specifieke behoeften ;

— de nodige stappen moeten gezet worden met betrekking tot de aanwerving van cultuurleerkrachten.

Bovendien zal onderzocht worden of hetzelfde kan gerealiseerd worden ten aanzien van leerkrachten uit niet EG-landen.

* De autonomie van de inrichtende machten

Het onderwijsbeleid voor migrantenleerlingen moet rekening houden met de pedagogische vrijheid van de inrichtende machten die door de onderwijswetgeving gewaarborgd wordt.

Dit betekent dat de uitwerking van het opvoedingsproject, het vastleggen van de onderwijsinhouden, de keuze van de gevolgde methodes en de begeleiding van de leerkrachten volledig onder de verantwoordelijkheid valt van deze inrichtende machten, ook voor het onderwijs aan migranten.

b) Een aanpak binnen een totaal onderwijsstimuleringsbeleid

Het migrantenonderwijs dient gekaderd in een totaal onderwijsstimuleringsbeleid, dat erop gericht is om onderwijsachterstanden of -problemen ten gevolge van sociale, economische en culturele omstandigheden op te heffen of te verminderen. Daardoor ontstaan meer kansen voor de uitbouw van een succesvolle school- en beroepsloopbaan en meer kansen op welvaart en welzijn van alle leerlingen.

Om dit te realiseren moeten de onderwijsinstellingen gestimuleerd worden om maximaal gebruik te maken van de flexibele organisatiemogelijkheden die door het lestijdenpakket worden geboden om het onderwijs af te stemmen op de mogelijkheden, vorderingen en eventuele leermoeilijkheden van alle leerlingen.

Binnen dit algemeen beleid zullen voor iedere kansarme groep aangepaste klemtonen moeten gelegd worden en specifieke maatregelen worden ontwikkeld. Dit geldt evenzeer voor het onderwijs aan migrantenkinderen. Maar het is belangrijk om dit onderwijs te integreren in het totale onderwijsstimuleringsbeleid om een polarisering tussen autochtonen en allochtonen te voorkomen.

Het respecteren van de culturele eigenheid vraagt

een structurele uitbouw in het onderwijs van de lessen „eigen taal en cultuur” aan de migrantenkinderen, en ook de realisatie van een interculturele houding bij onze jeugd, zowel bij de autochtone als bij de allochtone leerlingen.

Hierbij dient het onderwijs zich ervan bewust te zijn dat haar schoolprogramma's een monocultureel karakter hebben. De waarden en normen die aan de basis liggen van het onderwijscurriculum zowel qua leerinhoud als qua leerproces stoelen op monoculturele opvattingen.

Als het onderwijs wil functioneren als instrument voor sociale verandering dan dient het zich ook te richten op multiculturele waarden in onze samenleving en deze in te bouwen in de curricula.

c) Onderwijsbeleid voor migrantenkinderen binnen een globaal migrantenbeleid

Het zou echter een illusie zijn te verwachten dat de onderwijsdoelstellingen van kansengelijkheid en interculturalisme kunnen gerealiseerd worden door het onderwijs alleen.

Het is dan ook aangewezen te pleiten voor een onderwijsbeleid dat het onderwijs aan migranten opvat als een subsysteem binnen de totaliteit van de maatschappelijke context.

Onderwijs voor etnische-culturele groepen moet voortdurend in relatie gedacht worden met ontwikkelingen binnen andere subsystemen van de samenleving en met ontwikkelingen in de wetenschappelijke analyses daarvan.

Binnen dit integrale migrantenbeleid heeft onderwijs raakvlakken met tewerkstelling, gezondheid, woningbeleid, enzovoort.

d) Een gedifferentieerde aanpak moet op lokaal vlak gewaarborgd worden

De omvang en de aard van de probleemsituaties zijn erg verscheiden in verband met de migrantenkinderen in het onderwijs : naargelang de lokaliteit, het aantal nationaliteiten, de concentratiegraad, de duur van de migrantenaanwezigheid, het onderwijsniveau van de kinderen, enzovoort.

De beleidsmaatregelen zullen moeten voorzien in een verscheiden en soepele inzet van middelen en mensen zodat een gedifferentieerde aanpak mogelijk is, zonder dat daarom de noodzaak van duurzame maatregelen uit het oog verloren worden.

Hierbij dient men aparte aandacht te hebben voor die groepen die in een veelzijdige achterstandssituatie verkeren.

e) Samenwerking op het lokale vlak

Wil men de migrantenleerlingen op school maximale kansen bieden dan is op het lokale vlak een intense samenwerking vereist tussen het schoolteam en de ouders van deze leerlingen, ondersteund door de pedagogische centra, de P.M.S.-centra, de welzijnsorganisaties en de socio-culturele organisaties, ook deze van de migrantenbevolking.

Een beleidsplan dient derhalve te voorzien in een

geïntegreerde aanpak van het migrantenonderwijsprobleem via schoolopbouwwerk.

f) Aandacht voor de spreiding van de migrantenkinderen en voor de concentratiescholen

De evolutie naar een grotere concentratie van migrantenleerlingen in het onderwijs vraagt prioritair aandacht.

De toename van concentratiescholen dient zeker afgeremd te worden. Dit kan door openheid bij alle scholen te vragen voor deze leerlingen en door migrantenouders te stimuleren om hun kinderen over de scholen te spreiden. Overleg met het woonbeleid is hier zeker vereist.

Voor scholen met een hoge concentratie van migrantenkinderen moet extra ondersteuning voorzien worden. Toch dient te worden vermeden dat de voorzieningen een nog grotere concentratie zouden veroorzaken.

1.3. Het huidig concept inzake onderwijs aan migrantenkinderen

Het huidig concept inzake onderwijs aan migrantenkinderen werd vooral ontwikkeld in het EOO-experiment in het basisonderwijs en in het EG-pilootexperiment „Moedertaal en Cultuur in het secundair onderwijs”.

Dit concept heeft drie luiken : het intercultureel onderwijs, het onderwijs in de eigen taal en cultuur, en het intensief onderwijs in het Nederlands :

— het **INTERCULTUREEL ONDERWIJS** met aandacht voor :

- * de verschillende referentiekaders die de kinderen in de scholen binnenbrengen, en die het onderwijs als uitgangspunt dient te hanteren ;

- * de sociale competentie die de leerlingen zich dienen eigen te maken in een multi-culturele samenleving, waarbij in het onderwijs veroordelend en vooroordelend gedrag naar ras, stand of geslacht zeker dient opgevangen te worden ;

- * de ongelijke kansenverdeling op studiesucces, op maatschappelijk succes en op maatschappelijke integratie.

Dit intercultureel onderwijs is een opgave voor alle inrichtingen. Het is de opdracht voor alle scholen hun opvoedings- en onderwijsproject af te stemmen op de eisen van een multi-culturele samenleving en de leerlingen uit te rusten met de noodzakelijke kennis, vaardigheden en houdingen die het samen-leven in de maatschappij mogelijk maken ;

— het **ONDERWIJS IN EIGEN TAAL EN CULTUUR**, waardoor de etnisch-culturele groepen de kans krijgen een eigen dynamiek te ontwikkelen ten aanzien van hun etnisch-culturele identiteit en hun integratie in de samenleving.

Dit onderwijs zal zeker in de aanvangfase een hulpmiddel zijn om de beoogde onderwijsdoelstellingen te realiseren.

Daarenboven kan het onderwijs in de eigen

taal en cultuur ook bijdragen tot het in stand houden van een goede relatie tussen de allochtone kinderen en hun familie, de verbetering van de aansluiting tussen school- en gezinssituatie en het vergroten van de mogelijkheden om in de eigen etnisch-culturele groep te functioneren.

Het kan tenslotte een middel zijn tot socialisatie en tot het bevorderen van wederzijdse openheid en waardering in de samenleving ;

— het **INTENSIEF ONDERWIJS VAN HET NEDERLANDS ALS TWEEDE TAAL** zal aansluiting moeten zoeken bij het beheersniveau van de leerlingen in de diverse deelgebieden van taalontwikkeling en bij de beheersing van deelgebieden in de dominante taal van de leerlingen.

In de beginfase dient de nadruk gelegd te worden op de communicatieve taalaspecten, nadien ook op de meer formele, functionele en cognitieve aspecten en op de beheersing van de schooltaal. Deze aspecten zijn immers van grote betekenis voor de onderwijskansen in het voortgezet onderwijs.

1.4. Mogelijke klemtonen bij een onderwijsstimuleringsbeleid

Het onderwijsvoorrangsbeleid heeft tot doel het opheffen of verminderen van onderwijsachterstanden bij leerlingen, in gevolge van sociale, economische en culturele omstandigheden. De toekenning van extra-voorzieningen om dit doel te bereiken wordt berekend op basis van een scalaire score (= onderwijsvoorrangsschool) of een regionale score binnen een gebiedenbeleid (= onderwijsvoorrangsgebieden) of op basis van projectgebonden criteria. Er zal naar gestreefd worden om de extra-voorzieningen zoveel mogelijk via organieke regelingen uit te werken, specifiek voor wat betreft de omkadering en de financiële middelen.

a) Centraal beleid

Extern is dit centraal beleid nodig om efficiënt mee te werken aan een interdepartementaal migrantenbeleid.

Intern is dit centraal beleid nodig omwille van :

- de planning ;

- de kadervorming ;

- de evaluatie en de overdraagbaarheid van de resultaten ;

- de continuïteit :

- * in verband met de richtlijnen voor de projecten, de duur ervan en nadien de structurele omzetting van de experimenten ;

- * in verband met de aanpak in de verschillende onderwijsniveaus ;

- de controle over het gebruik van de geboden faciliteiten : beoordeling van projectthema en van projectuitbouw ;

- het aanbrengen van de nodige structurele veranderingen in o.a. het curriculum, het evaluatiesysteem, het selectiesysteem ;

— bepaalde thema's vragen uiteraard een globaal-aanpak :

* intercultureel onderwijs vraagt de aandacht van alle scholen ; ook de kansrijke scholen die hieraan willen meewerken dienen gesteund te worden en eventueel de nodige faciliteiten te krijgen ;

* onderwijs in eigen taal en cultuur (OETC) vraagt een regionale coördinatie t.a.v. de ambassades, de gastleerkrachten en de scholen ;

* curriculumontwikkeling in OETC, in intercultureel onderwijs, in emanciperend onderwijs.

b) Plaatselijke autonomie

De ondersteuning van de lokale werking kan op verschillende wijzen worden gestructureerd.

* Achtergestelde zones kunnen bepaald worden als onderwijsvoorrrangsgebieden. Nader onderzoek is nodig om relevante criteria te bepalen voor wat betreft de achtergestelde zones.

— Bij de uitbouw van deze onderwijsvoorrrangsgebieden moet men niet alleen maatregelen voorzien ten gunste van de scholen, maar ook voor andere organisaties die bij de werking worden betrokken.

— Hierbij dient men voorrang te geven aan de bestrijding van de grootste achterstanden.

— Schoolwerkplan en schoolopbouwwerk worden hierbij centrale begrippen, met een samenwerking tussen school, pedagogische centra, PMS-centrum en socio-culturele diensten.

— Een systematische projectopbouw is hierbij nodig met analyse van de noden, bepaling van de prioriteiten, vastlegging van de beginsituatie, de verdeling van de taken, continue samenwerking en inspraak, regelmatige evaluatie en bijsturing, eind-evaluatie en wetenschappelijke begeleiding.

* Stimulering gebaseerd op leerlingen- of schoolmerken

Scholen die niet in de achtergestelde zones liggen kunnen toch ondersteuning nodig hebben op basis van de eigen noden.

De toekenning van de bijhorende middelen kan gebaseerd worden op schoolindicatoren, zoals een gedifferentieerde *weging* van de leerlingen, waarbij naast de kinderen van culturele minderheden ook andere leerlingen kunnen betrokken worden (zitten blijven, gezinskenmerken).

* Een stimuleringsbeleid gebaseerd op projecten

Het is ook mogelijk om bijkomende middelen te verstrekken op basis van projecten die na onderzoek van de plaatselijke situatie kunnen ingediend worden.

De projecten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de stimulering van het verwerven van de schooltaal, de doorstroming in het onderwijs, de zorgenverbreding, het organiseren van elkaar ontmoetend onderwijs (EOO).

Kansrijke scholen kunnen daarbij ook betrokken worden door projecten die zich bijvoorbeeld rich-

ten op roldoorbreking, sociale competentie, intercultureel projectonderwijs.

1.5. Concrete beleidsvoorstellen

1. In afwachting van de verdere ontwikkeling van het onderwijsbeleid voor migrantenkinderen zullen de thans lopende projecten in een overgangsfase verlengd worden. Via grondige wetenschappelijke evaluatie zal nagegaan worden in hoever ze bijdroegen tot de uitbouw van een succesvollere loopbaan van de kinderen uit de kansbelemmerende groepen. Daarnaast zal ook nagegaan worden in hoever ze bijdroegen tot een verhoging van de maatschappelijke kansen voor deze jongeren.

2. De scholen zullen op de hoogte gebracht worden van de reeds bestaande mogelijkheden inzake onderwijs aan migrantenkinderen. De schooldirecties die specifieke activiteiten organiseren ter bevordering van de integratie van migranten moeten op een bestendige wijze beroep kunnen doen op begeleiding, zowel voor wat de uitwerking van een intercultureel pedagogisch concept betreft, als voor het doeltreffend gebruik van het lestijdenpakket, de samenwerking tussen autochtone en gastleerkrachten, alsook de contacten met de ouderverenigingen.

3. Om de continuïteit in de werking te verzekeren zullen de bestaande nationale stuurgroepen uitgebouwd worden tot één overleggroep „Commissie Onderwijs Migranten” voor alle onderwijsniveaus, in afwachting dat deze groep een afdeling wordt van de Algemene Onderwijsraad.

Deze commissie heeft als opdracht de continuïteit van de ontwikkelingen te verzekeren door overleg en door het adviseren van beleidsopties. Er zal gezorgd worden voor een structurele band met de Vlaamse Hoge Raad voor Migranten.

4. Deze commissie zal beschikken over een administratieve ondersteuning om haar coördinatiefunctie waar te maken, met onder andere :

* de coördinatie van de participerende scholen in het EOO-experiment ;

* de inschakeling van de cultuurleerkrachten in overleg met de betrokken ambassades ;

* de coördinatie van de verschillende initiatieven voor de Islamleerkrachten ;

* de coördinatie en stimulering van bestaande regionale initiatieven passend binnen het vooropgestelde kader van onderwijsstimulering en migrantenbeleid ;

* de informatieverstrekking aan alle geïnteresseerden.

Binnen deze commissie en in dialoog ermee, zal geleidelijk aan een Vlaams stimuleringsbeleid uitgebouwd worden.

5. Bij de ontwikkeling van dergelijk beleid moet het onderwijs aan migrantenkinderen in zijn verschillende uitzichten aan bod komen in de basisopleiding voor leerkrachten. De nodige maatregelen zullen daarvoor genomen worden.

Bij de organisatie van de navorming zullen binnen het daarvoor voorziene budget prioritair bijkomende kredieten voorzien worden voor projecten die het migrantenonderwijs bevorderen.

6. Voor elk onderwijsnet moeten de nodige maatregelen genomen worden om de begeleiding te verzekeren van de leerkrachten en een intensifiëring van de leerlingenbegeleiding door de PMS-centra te realiseren.

7. Er moet verder werk gemaakt worden van de ontwikkeling van aangepast didactisch materiaal, taalstimuleringsprogramma's (vanaf het kleuteronderwijs), didactische begeleiding van de leerkrachten (bv. gebruik taalstimulering, gebruik van het lestijdenpakket, interne groepsdifferentiatie, niet verbale aanpak..). Hiertoe zullen de onderzoeks- en documentatieopdrachten toegekend aan verschillende instanties, gecoördineerd en gevaloriseerd worden.

8. In overleg met de nationale overheid zal een oplossing gezocht worden voor de problemen (inzake taalwetgeving, nationaliteitsvereisten, vergoeding enz.) die zich stellen rond het inschakelen van vreemde leerkrachten.

2. TEWERKSTELLING EN SOCIALE ZEKERHEID

De toegang van migranten tot de arbeidsmarkt kan als problematisch worden bestempeld : hun werkloosheidsgraad ligt bijna tweemaal zo hoog, en zij komen ook voornamelijk op de secundaire arbeidsmarkt terecht (gekenmerkt door lage lonen, slechte arbeidsomstandigheden, hoog verloop, . . .).

Een werkgelegenheidsbeleid gericht op behoud en creatie van nieuwe arbeidsplaatsen is een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde om de tewerkstellingskansen van migranten te bevorderen. Daarom zullen extra-inspanningen moeten geleverd worden om te vermijden dat migranten, meer dan onze autochtone bevolking, buiten het arbeidscircuit vallen.

Om de toegang van de migranten tot de arbeidsmarkt te bevorderen zal men een tewerkstellingsbeleid moeten voeren dat zich prioritair tot laaggeschoolden en langdurige werklozen richt.

* Daartoe zal men inzake wettelijke reglementeringen de geldende EG-richtlijnen nakomen. Tevens zal men nagaan hoe de toegang tot het openbaar ambt, eventueel gedeeltelijk, kan uitgebreid worden tot niet EG-onderdanen.

* Inzake tewerkstelling, arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding zal de Vlaamse Regering maatregelen nemen opdat werkzoekende migranten kunnen deelnemen aan alle programma's :

— arbeidsbemiddeling :

- het heroriënteringsgesprek kan een goed uitgangspunt zijn om te bepalen of er voor de werkzoekende migrant bijzondere acties moeten ondernomen worden ;

- de werkzoekende migrant wordt onmiddellijk

na zijn inschrijving als werkzoekende toegelaten tot de Job-club ;

— tewerkstelling :

- de migranten zullen een rechtmatig aandeel krijgen in de opslorplingsprogramma's ;

— beroepsopleiding :

- op advies van de STC's kunnen bijzondere schakelprojecten voor migranten worden georganiseerd ;

- de toegankelijkheid van de arbeidsmarktgerichte opleidingen moet voor migranten gewaarborgd zijn ;

- continueren, kwantitatief vermeerderen en tijdig evalueren van programma's die specifiek gericht zijn op het ontwikkelen van basisvaardigheden of sociale vaardigheden, inzonderheid van programma's die gericht zijn op beroepsopleiding en -voorbereiding.

* Migranten die zich als zelfstandigen hebben gevestigd of dit wensen te doen moeten net zoals de autochtone bevolking ernstig en systematisch geïnformeerd worden over alle wettelijke verplichtingen en gevolgen van hun arbeid. Inspanningen moeten gedaan worden om hen daarbij ook de nodige begeleiding en ondersteuning te bieden, zowel individueel als in collectief verband. Deze opdracht zal toegewezen worden aan consultants verbonden aan het Nationaal Instituut voor de Voortdurende Vorming van de Middenstand.

* Ten aanzien van de nationale overheid zullen volgende aanbevelingen verdedigd worden :

1. ten aanzien van bepaalde categorieën van rechtmatig in België verblijvende migranten en ten aanzien van bepaalde takken van de sociale zekerheid blijven er discriminaties bestaan. Deze moeten progressief weggewerkt worden. Dit geldt inzonderheid voor bepaalde categorieën van migranten uit derde landen waarvoor geen bilaterale akkoorden bestaan. Concreet moet aangedrongen worden op een wijziging van artikel 124 (van het KB van 20 december 1963) zodat ook Marokkaanse en Tunesische schoolverlaters recht hebben op werkloosheidsuitkering ;

2. de tewerkstellingsvoorwaarden dienen afgestemd te worden op de verblijfsvoorwaarden zodat het niet langer mogelijk is dat vreemdelingen met een verblijfsvergunning van onbeperkte duur geen arbeidsvergunning kunnen bekomen ;

3. in geen geval mag getornd worden aan het principe van de OCMW-wet dat zegt : „Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid.” (artikel 1 — OCMW-wet 8 juli 1976). Wat illegale migranten betreft, moet het OCMW méér doen dan enkel maar financiële middelen ter beschikking stellen. Het OCMW moet helpen een definitieve oplossing te vinden : dit wil zeggen óf legaliseren óf repatriëren. Dit veronderstelt dat de nationale Regering terzake haar verantwoordelijkheid opneemt ;

4. het recht op bestaansminimum moet uitgebreid worden tot alle migranten. Aan de OCMW's moeten daartoe de nodige middelen worden ter beschikking gesteld. Dezelfde uitbreiding geldt ook voor wat betreft het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en de tegemoetkomingen aan mindervaliden ;

5. de a priori uitsluiting van vreemde arbeiders, die gewettigd zijn hier te werken, tegengaan op basis van de wet op het racisme. Dit vereist een grondige wijziging van deze wet.

* Tenslotte zal men er ook voor zorgen dat op de documenten van de RSZ het nummer van de arbeidsvergunning vermeld wordt.

3. HUISVESTING

Wat de Vlaamse decretale regelingen betreft is het niet nodig om voor de migranten aparte, specifieke maatregelen te voorzien. Hun huisvestingsproblematiek is grotendeels (de etnische afkomst vormt immers een bijkomende belemmerende factor) verwant met deze van de autochtone grote gezinnen met een relatief laag inkomen. Dit roept de behoefte op aan relatief grote woningen die financieel binnen hun bereik vallen. Gezien de sociale huisvestingspolitiek zich in de eerste plaats tot deze groep richt, moeten de migranten onrechtstreeks kunnen genieten van de bestaande voorzieningen binnen de sector sociale huisvesting.

Recente vaststellingen wijzen er nochtans op dat de migranten procentueel slechts een beperkt aandeel hebben in het totaal aantal premie- en toelageaanvragen (0,7 % voor bouwpremies, 1,3 % saneringspremies, 3,7 % voor kooppremies, 0,75 % voor verhuis-, huur- en installatietoelagen voor bejaarden). Daarentegen kent de verhuis-, huur- en installatietoelage voor krotverlaters 48,4 % aanvragen bij migranten.

Daaruit moet geconcludeerd worden dat de migranten zich overwegend op de huurwoningmarkt begeven. Deze conclusie wordt bevestigd door het hoog aandeel van migranten die wonen in een sociale huurwoning in de provincie Limburg en in de grootsteden Gent en Antwerpen. Zo worden nu in Limburg 33 % van de beschikbare sociale huurwoningen ingenomen door migranten. In die gevallen waar migranten overgaan tot de aankoop en renovatie van een woning blijft een degelijke begeleiding noodzakelijk.

* Inzake sociaal huisvestingsbeleid wordt vooropgesteld :

1. de toegang voor migranten tot de sociale woningmarkt moet verbeterd worden opdat zij in evenredigheid tot hun aandeel binnen het aanvragenpakket ook effectief kunnen genieten van de sociale huisvestingsfaciliteiten.

In de wetgeving terzake dient op een meer uitgesproken wijze meer prioriteit gegeven te worden aan de gezinnen met het laagste inkomen, rekening houdend met hun kinderlast. Ook personen die een ongezonde woning wensen te verlaten moeten duidelijker prioriteit genieten.

De herziene criteria voor het toewijzen van een sociale woning zullen door een onafhankelijke organisatie gecontroleerd worden.

Elke betrokken overheid moet zijn reglementeringen inzake huisvesting laten gepaard gaan met duidelijke informatieverstrekking aan de bevolking. Deze informatie moet ook voor vreemdelingen verstaanbaar gemaakt worden ;

2. het bestand aan sociale woningen zal aangepast worden aan grote gezinnen ;

3. ten einde de inspraak van de migranten in het huisvestingsbeleid te bevorderen heeft de Vlaamse Executieve beslist een vertegenwoordiging op te nemen in de Vlaamse Hoge Raad voor de Huisvesting ;

4. inspanningen moeten gedaan worden om bestaande woningen te verwerven en/of te renoveren in functie van sociale huisvesting, bijvoorbeeld door initiatieven daartoe van bepaalde verenigingen of maatschappijen te ondersteunen, door het geven van adequate informatie, of via een algemeen beleid inzake sociale stadskernvernieuwing en -sanering. Daarbij moet men er wel over waken dat dit niet leidt tot bevoordeling van eigenaars of speculanten ;

5. ook residentiële gemeenten moeten een inspanning leveren om de sociale huisvesting te helpen realiseren, ook voor migranten.

* Inzake algemeen huisvestingsbeleid zal men volgende aanbevelingen richten tot :

1. de gemeentelijke overheden :

— er moeten strenge normen opgelegd worden inzake vervallen en ongezonde woningen. Huizen die niet aan de minimumnormen voldoen moeten bij prioriteit gerenoveerd worden en indien dit niet mogelijk is, gesloten worden ;

— overbevolking in pensions en logementshuizen moet streng tegengegaan worden ; een strenge controle op brandveiligheid moet doorgevoerd worden ;

2. de nationale overheid :

— in de huurwetgeving moeten bepalingen opgenomen worden die aan de huurder die saneringswerken uitvoert in de plaats van de eigenaar het recht verlenen om gedurende een aantal jaren in deze woning te blijven wonen ;

— elke vorm van feitelijke discriminatie op basis van het migrant-zijn moet effectief gesanctioneerd worden. Dit geldt zowel voor wat betreft het kopen als het huren van een woning. Dit vereist een grondige wijziging van de wet op het racisme ;

— nagegaan moet worden hoe men kan bekomen dat verhuurde woningen niet mogen bewoond worden door meer personen dan redelijkerwijze verantwoord is ;

3. in de mate dat de provinciale overheden actief zijn op het vlak van het huisvestingsbeleid kan ook ten aanzien van hen aanbevelingen gedaan worden.

* De huisvestingsproblematiek van migranten wordt ook geconfronteerd met de hoge concentratiegebieden. In de mate dit een probleem vormt kunnen volgende voorstellen gedaan worden :

a) op korte termijn zal men prioritair inspanningen moeten doen om de leefbaarheid van de concentratiegebieden te verhogen (collectieve voorzieningen, groenvoorzieningen, . . .). Daarnaast kan men ook door het creëren of toegankelijk maken van nabije vestigingsplaatsen een zekere spreiding bekomen. Deze verantwoordelijkheid mag niet volledig op de lokale overheden afgewenteld worden ;

b) op lange termijn kan en mag dit probleem niet aangepakt worden door expliciet uit te gaan van tolerantiedrempels. Alleen door de sociaal-economische status van de migranten te verhogen en door de betere woningmarkt toegankelijker te maken zal op langere termijn een zekere spreiding zich doorzetten.

* Tenslotte moet ook de nodige ondersteuning geboden worden aan organisaties die zich op lokaal niveau inzetten voor het verbeteren van de huisvestingssituatie van de migranten, bij voorbeeld huurdersverenigingen.

4. MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Een volwaardige integratie moet ook resulteren in een evenredige participatie van de migranten aan het algemeen maatschappelijk leven. Daartoe zal zowel een algemeen als een categoriaal beleid moeten gevoerd worden.

Het algemeen beleid

In alle sectoren van de welzijnszorg, de gezondheidszorg en in de socio-culturele sector zullen inspanningen gedaan worden om de bestaande voorzieningen toegankelijker te maken voor migranten. Deze voorzieningen moeten nog beter gevormd en uitgerust worden om de eigen werking aan te passen aan de specifieke eigenheid van de migrantenpopulatie.

Als eerste stap daartoe zal een inventaris gemaakt worden van alle initiatieven die, in elk van deze sectoren, daartoe tot vandaag reeds genomen worden.

Bijvoorbeeld :

- Centra voor Maatschappelijk Werk ;
- Comités voor Bijzondere Jeugdzorg ;
- Kind en Gezin ;
- Gezins- en Bejaardenhulp ;
- Jeugdwerk.

In een tweede fase zal overleg gepleegd worden tussen elk van deze algemene welzijnsvoorzieningen en bepaalde categoriale migrantenvoorzieningen om uit te maken hoe deze laatste hun deskundigheid inzake migrantenzorg kunnen overdragen. Vorming en bijzondere initiatieven kunnen daarvan het gevolg zijn.

Het categoriaal beleid

De categoriale benadering is nodig om de maatschappelijke participatie ook vanuit de migrantenpopulatie zelf te bevorderen. Hoe ontvankelijk en tegemoetkomend de algemene welzijnsvoorzieningen ook mogen zijn, toch blijft de stap naar integratie voor vele migranten zeer groot.

Vanuit hun culturele eigenheid, hun beperkte taalkennis en hun zwakke sociaal-economische positie worden velen sterk belemmerd in hun mogelijkheden tot participatie aan onze samenleving.

Daarom wordt het categoriale integratiebeleid best gericht op het stimuleren van een aantal basiscondities voor integratie en op het bijbrengen van basisvaardigheden die de mogelijkheden tot participatie van de migranten kunnen verhogen.

Belangrijke elementen daarbij zijn ondermeer :

- het verwerven van de Nederlandse taal ;
- (zelf) organisatie in functie van ontmoeting, ontspanning, groepsgewijze identiteitsbeleving ;
- vorming en introductie in onze cultuur en samenleving ;
- contacten en uitwisseling met de autochtone bevolking.

* Deze integratiebevorderende activiteiten situeren zich op lokaal-, zelfs wijk-niveau. T.a.v. deze reeds bestaande initiatieven zullen volgende maatregelen getroffen worden :

— gemeentelijke overheden en private organisaties zullen verder gestimuleerd worden om deze initiatieven te ontwikkelen en te ondersteunen. Ook de provinciale overheden kunnen op dit vlak initiatieven nemen. Zij hebben bovendien ook een rol te spelen als dynamische, stimulerende voogdijoverheden t.o.v. de lokale besturen ;

— anderzijds moeten de plaatselijke werkingen kwalitatief behoorlijk werk leveren. Goede wil en inzet van vrijwilligers zijn uitermate belangrijk, zelfs onontbeerlijk, maar hun vorming en deskundigheidsontwikkeling mag niet veronachtzaamd worden. Ook een al te grote versnippering van de verschillende initiatieven moet tegengegaan worden. Overleg, samenwerking en taakverdeling op gemeentelijk of regionaal vlak moet derhalve een belangrijke bekommernis zijn. Supervisie en coördinatie door de bestaande begeleidingsdiensten moet als een noodzaak worden aanzien ;

— tenslotte zal er ook worden voor gezorgd dat de betoelagingsstructuur vereenvoudigd wordt, zodat eenzelfde migrantenwerking niet vanuit te veel verschillende begrotingsartikels betoelaagd wordt. Daartoe zal een geëigende reglementering uitgewerkt worden. Dit geldt in de eerste plaats voor de vrouwenwerkingen, de jongerenwerkingen en de lokale integratiecentra (d.w.z. de lokale migrantenwerkingen met een brede waaier van integratiegerichte activiteiten). Daarbij zal het Advies ingewonnen worden van de Hoge Raad.

* De begeleidingsdiensten die nu reeds in meerdere provincies bestaan moeten ten aanzien van de lokale initiatieven hun begeleidende taak meer expliciet opnemen. Daartoe zal de reglementering

ter zake concreter gemaakt worden. De klemtoon moet in de eerste plaats gelegd worden op het ondersteunen, coördineren en kwalitatief begeleiden, eerder dan op het ontwikkelen van eigen initiatieven of basiswerk.

Binnen hun territorium moeten ze volgende specifieke opdrachten vervullen :

- coördinatie van de taallessen ;
- begeleiding van de lokale vrouwenwerkingen, jongerenwerkingen en integratiecentra ;
- opvolgen en evalueren van alle initiatieven op het vlak van het onderwijs, de tewerkstelling, de huisvesting en de algemene maatschappelijke participatie ;
- stimuleren van gemeentelijke en provinciale overheden om integratiegerichte initiatieven op te zetten of te ondersteunen, mits samenwerking met bestaande private werkingen en mits deskundigheidsbewaking ;
- stimuleren van algemene welzijnsvoorzieningen om zich te vormen en de eigen werking meer af te stemmen op de migrantenpopulatie.

Naast deze opdrachten, die voor elke begeleidingsdienst gelden, kan elke dienst ook eigen accenten leggen :

- enerzijds door eigen projecten op te zetten waarvan de ervaringen overdraagbaar zijn naar andere regio's ;
- anderzijds door, in overleg met de RISO's, planmatig opbouwwerkprojecten voor te stellen, te begeleiden, te evalueren en de continuïteit van het aldus opgestarte initiatief te bewerkstelligen.

* Het taalonderricht aan volwassen migranten moet als een noodzakelijke aanvulling beschouwd worden op de onderwijsproblematiek. Zowel als communicatiemiddel als als cultuurdrager bekleedt de taal een voornaam plaats. Voor de kinderen die op school Nederlands leren, is het erg belangrijk dat zij met hun ouders deze taal kunnen delen. Ook voor de ouders is een behoorlijke kennis van het Nederlands een belangrijke factor bij het verwerven van een degelijke socio-economische positie. Dit betekent dat zowel mannen als vrouwen moeten gestimuleerd worden om zich zoveel mogelijk onze taal eigen te maken.

Volgende uitzichten verdienen daarbij extra-aandacht :

1. potentiële deelnemers moeten extra-gemotiveerd worden. Positieve motivaties verdienen hierbij uiteraard de voorkeur (bv. getuigschrift) ;
2. de vorming van de lesgevers, zowel op het vlak van de culturele achtergrond van de verschillende migrantengroepen als op het vlak van de taalverwervingstechnieken, moet geoptimaliseerd worden. De taallessen moeten op een professionele basis gegeven worden ;
3. coördinatie en kwaliteitsbewaking van de verschillende taalinitiatieven moet structureel ingebouwd worden binnen de reglementering inzake betoelaging ;

4. het taalonderricht in de eigen taal moet ontwikkeld worden.

* De nieuwe oriëntaties binnen de samenlevingsopbouw leggen de klemtoon op specifieke doelgroepen die door maatschappelijke achterstand mede getypeerd worden. Binnen deze prioriteiten zullen de etnische minderheden ruimschoots aan bod komen.

5. ZELFORGANISATIE EN CULTURELE EIGENHEID

Het behoud van de culturele eigenheid houdt in dat deze moet kunnen beleefd en gevormd worden binnen een intercultureel verband. Het beleven van de eigenheid mag in geen geval een hinder tot integratie zijn.

5.1. Godsdienstbeleving

Vooral op het vlak van de godsdienstbeleving kunnen zich fundamentele problemen stellen. De Vlaamse Gemeenschap zal erop moeten aandringen dat de vrijheid van eredienst en godsdienstbeleving, die grondwettelijk werd vastgelegd, ook in de praktijk gegarandeerd wordt, zij het binnen de vastgestelde wettelijke normen en democratische instituties.

5.2. Zelforganisatie

De culturele eigenheid van de migranten moet ook een groepsgewijze uitdrukking krijgen. Hun emancipatieproces als collectief gebeuren vereist de nodige ruimte voor zelforganisatie.

Wel dient erover gewaakt te worden dat deze eigenheid en groepsgewijze organisatie niet leidt tot segregatie. De via zelforganisatie beoogde collectieve weerbaarheid moet gericht zijn op integratie, op vorming, op het doorbreken van de isolatie, op participatie, . . .

Volgende beleidsmaatregelen vloeien daaruit voort :

a) op het lokale niveau :

gezien het grotendeels lokale karakter van deze vormen van zelforganisatie moet in de eerste plaats de lokale overheid de nodige logistieke en financiële ondersteuning bieden. Dit geldt ook voor gezelligheidsbijeenkomsten waarbij migranten en autochtonen in een ludieke en ontspannen sfeer elkaars cultuur beter kunnen leren kennen. Wel dient erover gewaakt te worden dat alleen organisaties die op integratie gericht zijn betoelaagd worden ;

b) op Gemeenschapsniveau :

voldoende stimulansen, ook financieel, dienen gegeven opdat de migrantenorganisaties ook op gemeenschapsniveau zouden kunnen functioneren. Er moet gestreefd worden om, vanuit de socio-culturele sector de nodige kredieten vrij te maken ter ondersteuning van de migrantenverenigingen, naar analogie met de ondersteuning van het Vlaamse verenigingsleven. Er dient echter steeds rekening

te worden gehouden met de specifieke moeilijkheden van het migrantenverenigingsleven. Initieële en specifieke ondersteuning zal daarom, zeker in een eerste fase, nodig blijven.

5.3. Sensibilisering

Samenhangend met het respect voor de culturele eigenheid is de problematiek van de bestrijding van het racisme en de sensibilisering van de autochtone bevolking.

Uitingsvormen van formeel racisme moeten door middel van een degelijke wetgeving en een geoptimaliseerde afdwingbaarheid van de toepassing ervan bestreden worden.

Naast het sanctioneren van racistische handelingen zal de meeste aandacht moeten besteed worden aan de positieve beïnvloeding van de meer algemene heersende sociale sfeer voor latent racisme, vooroordelen, wantrouwen, enz.

Daartoe zal een globale strategie van sensibilisering opgezet worden waarbij volgende elementen belangrijk zijn :

- middelen zoeken om concrete samenlevingsproblemen zo vroeg mogelijk bespreekbaar te stellen (bv. wrevelagenten) ;
- bevorderen van interculturele contacten en integreren van een interculturele houding in de opvoeding vanaf de kinderjaren ;
- verspreiden van objectief-wetenschappelijke gegevens om alleenstaande ervaringen, veelal subjectief gekleurd, te neutraliseren of te relativiseren ;
- bestrijden en weerleggen van pogingen om in functie van partijpolitieke belangen de houding en gevoelens van de publieke opinie eenzijdig te manipuleren ;
- inschakelen van alle moderne communicatiemedia om de vanzelfsprekendheid van de aanwezigheid van migranten in onze samenleving te stellen, en op een illustrerende wijze het anders-zijn van de migranten positief te belichten ;
- financieel ondersteunen van en samenwerken met organisaties die zich inzetten voor het bevorderen van een interculturele samenleving.

Essentieel binnen deze strategie is ook de medewerking van de migrantenorganisaties zelf. Ook zij moeten hun leden positief stimuleren tot integratie-inspanningen. Daarbij moet de nadruk gelegd worden op die aspecten die kunnen bijdragen tot een harmonieus samenleven met de autochtone bevolking.

6. GEZONDHEIDSZORG

Bij het uitstippelen van een gezondheidsbeleid t.a.v. de etnische minderheden moet men rekening houden met de volgende vaststellingen :

- uit demografische studies blijkt dat de nataliteit bij de etnische minderheden hoger ligt dan bij de autochtone bevolking maar dat er een hogere zuigeling- en kindersterfte is ;

— onderzoeken tonen aan dat in de werksfeer de verzuimduur van de buitenlandse werknemers niet langer is maar wel dat ze vaker afwezig zijn (1). Er komen meer arbeidsongevallen voor wat niet verwonderlijk is aangezien ze vaak in gevaarlijke en ongezonde werkomstandigheden terecht komen ;

— de migranten doen relatief weinig beroep op preventieve gezondheidsdiensten ;

— de migranten komen relatief weinig voor in de populatie van zowel de psychiatrische diensten als de ambulante geestelijke gezondheidszorg, ondanks het feit dat ze vermoedelijk wel met aanpassingsproblemen geconfronteerd worden (2). Studies wijzen uit dat communicatiemoeilijkheden en een verschillend beeld inzake de rol hulpverlener-patiënt aan de grondslag hiervan liggen ;

— de migranten maken frequenter gebruik van sommige ziekenhuisdiensten (gynecologie, verloskunde, kindergeneeskunde) en hebben andere opname-indicaties dan autochtonen (meer infectieziekten, ongevallen en spoedgevallen). Dit heeft te maken met demografische gegevens, met de woonomstandigheden en met een hogere contactfrequentie met besmettingsbronnen (vakantie in buitenland).

Om op deze problemen en vaststellingen een gepast antwoord te kunnen geven zal :

1. in het kader van de prenatale zorg, georganiseerd door Kind en Gezin, bijzondere aandacht besteed worden aan de voorlichting en de begeleiding van de zwangere migrantenvrouwen en hun pasgeborenen. Er moet een prenataal netwerk uitgewerkt worden met stevige banden in de migrantenbuurten- en bevolking en met professionele ondersteuning (sociaal verpleegkundige, vrouwelijke arts, migrantenvrouwen, . . .) ;

2. in scholen met hoge concentraties van migrantenkinderen zal het medisch schooltoezicht aangepaste acties ondernemen om hen een gezonde hygiënische attitude en levensstijl aan te leren, met respect voor hun culturele eigenheid en filosofische overtuiging. De Stuurgroep Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding in het onderwijs zal hierbij ondersteunend optreden ;

3. de hulpverleners zowel in de algemene ziekenhuizen als in de psychiatrische instellingen en ambulante geestelijke gezondheidszorg zullen een speciale navorming krijgen om hen enerzijds inzicht te laten verwerven in de opvattingen van de migranten omtrent gezondheid en hen anderzijds te leren een aangepaste opvang en begeleiding aan etnische minderheden te verlenen ;

4. er zullen maatregelen getroffen worden om de toegankelijkheid tot de verzorgingsinstellingen en de centra voor geestelijke gezondheidszorg in het bijzonder te verhogen (tolk, bijzondere hulpverle-

(1) R. Peeters, de gezondheidstoestand van de buitenlandse minderheden in Vlaanderen en België, 1984.

(2) Centrum Etnische minderheden en gezondheid, Instituut voor Tropische Geneeskunde — Antwerpen.

ning aan migranten in concentratiegebieden, verspreiding van ervaring en deskundigheid over andere centra).

De resultaten van de lopende studie omtrent de remmende factoren en het pilootproject rond bijzondere hulpverlening aan migranten (Limburg) zullen hierbij inspireren ;

5. het inschakelen van de migranten zelf in het proces van integratie in de gezondheidszorg via vormingsactiviteiten (Kind en Gezin, begeleidingsdiensten, zelforganisaties, . . .) en het aanleren van communicatievaardigheden.

7. INSPRAAK BIJ HET BELEID

Zowel vanuit de integratiegedachte als vanuit ons democratisch maatschappelijk bestel moet ernaar gestreefd worden om zoveel mogelijk de migranten te betrekken bij het beleid. Ook het gevaar dat zij zich, bij gebrek aan inspraak, afzonderlijk gaan profileren en collectief afzetten tegen dit beleid onderstreept het belang daarvan.

— Via geëigende inspraakorganen moet aan migranten op het Vlaamse niveau adviesrecht verleend worden. Dit is de specifieke opdracht van de Vlaamse Hoge Raad voor Migranten.

— De Vlaamse Executieve zal voor elk sectorieel adviesorgaan bepalen of daarin een migrantenvertegenwoordiging dient opgenomen te worden. Deze vertegenwoordiging moet representatief zijn.

— Ook op het niveau van de ondergeschikte besturen moet het adviesrecht van de migranten gegarandeerd worden. Erg belangrijk daarbij is het gemeentelijk beleid. Het is op het lokale niveau dat autochtonen en vreemdelingen samenleven. Het opzetten van een gemeentelijke adviesraad voor migranten en het betrekken van migranten bij de categoriale adviesraden moet gestimuleerd worden. Daarbij zal men ook continu aandacht moeten besteden aan de organisatie ervan en de werkingsvoorwaarden moeten optimaliseren. Representatie, vorming en begeleiding zal meestal noodzakelijk zijn. Ook bij dit proces dienen de lokale integratiecentra een rol te spelen.

— Het verlenen van het adviesrecht inzake gemeentelijk beleid, het sensibiliseren van het publieke opinie, politieke initiatie en vorming, het stimuleren van de zelforganisaties zijn noodzakelijke stappen in de richting van een volledige, ook politieke, integratie van de migranten in onze lokale gemeenschappen.

— Gemeenten met een hoog aantal migranten moeten daarbij kunnen rekenen op een ondersteuningsbeleid vanwege de provincie en/of de Vlaamse Executieve.

8. EEN GECOORDINEERD BELEID

Het migrantenbeleid op het niveau van de Vlaamse Gemeenschappen omvat noodzakelijkerwijze maatregelen binnen alle sectoren van onze samenleving. De basisfilosofie inzake positieve integratie

moet echter als een rode draad doorheen al deze maatregelen terug te vinden zijn. Een dergelijk coherent beleid zal, gezien de verregaande verknijping van de politieke bevoegdheden, alleen via een gecoördineerd en permanent overleg op een effectieve en efficiënte wijze te realiseren zijn. De reeds getroffen maatregelen terzake moeten verder uitgebouwd worden.

— Het is uiterst belangrijk dat de voogdij over het globale migrantenbeleid van de Vlaamse Executieve expliciet toegewezen blijft aan één Gemeenschapsminister. Onder zijn voorzitterschap dient de reeds functionerende permanente werkgroep het globale migrantenbeleid verder uit te werken, te harmoniseren en op te volgen. In functie van de uitvoering van dit globale migrantenbeleid zal hij ook regelmatig overleg plegen met één of meerdere betrokken Gemeenschapsministers teneinde bepaalde materies op een gecoördineerde wijze te kunnen aanpakken.

— Ook de gestructureerde samenwerking met de Vlaamse Hoge Raad voor Migranten moet bestendig worden.

— Ten aanzien van het nationale beleid dient gezocht te worden naar een geschikte formule om de permanente coördinatie met het communautaire migrantenbeleid te garanderen. Het immigratiebeleid van de nationale regering mag immers het integratiebeleid binnen de Vlaamse Gemeenschap niet afremmen. De Gemeenschapsminister die belast is met de voogdij over het migrantenbeleid zal deze taak op zich nemen.

— Coördinatie dringt zich ook op het niveau van de Administratie op. Parallel aan de ontwikkelingen binnen en de resultaten van de interkabinettenwerkgroep zullen ook de verschillende administraties met elkaar in overleg moeten treden om hun werking inhoudelijk en organisatorisch op elkaar af te stemmen.

Om dit overleg te realiseren zal een bijzondere cel binnen de Administratie voor Maatschappelijk Welzijn worden opgericht met een adviserende en coördinerende taak t.a.v. alle Vlaamse Administraties inzake materies die de migrantenpopulatie rechtstreeks aanbelangen.

— Ook op een aantal meer algemene domeinen van de migranten-problematiek moet de behoefte aan coördinatie beantwoord worden. Erg belangrijk is in dit verband het wetenschappelijk onderzoek.

Daartoe dienen maatregelen te worden getroffen om de rol van het Wetenschappelijk Documentatiecentrum voor Etnische Minderheden (WEDEM) verder te expliciteren. Naast de bibliotheekfunctie die reeds grotendeels gerealiseerd is dient de verwerkingsfunctie te worden opgestart, zodat zowel de basisdiensten als de beleidsverantwoordelijken op een gesystematiseerde wijze kunnen worden geïnformeerd over de evolutie van het integratieproces in de verschillende maatschappelijke sectoren.

Op gelijkaardige wijze moet het reeds gerealiseerde wetenschappelijk onderzoek in kaart ge-

bracht worden, de resultaten ervan geoperationaliseerd en de reële leemten gesignaleerd.

— Tenslotte zal de werking en de functie van het Vlaams Overlegcomité Migranten (VOCOM) worden geëvalueerd en desgevallend geheroriënteerd.

9. BUDGETTAIRE ASPECTEN

Bij het opstellen van de begrotingen voor de komende jaren zal mede deze beleidsnota als leidraad dienen.

Elke Gemeenschapsminister zal binnen zijn budget de nodige ruimte voorzien om dit beleidsplan te helpen realiseren.

Daarnaast zal worden nagegaan of, binnen de budgettaire mogelijkheden, nieuwe middelen voorzien kunnen worden, die kunnen worden gealloceerd via een op te richten Vlaams Fonds voor de Integratie van Achtergestelden (VFIA).

Via dit Fonds zouden aldus financiële tegemoetkomingen kunnen worden verstrekt voor geïntegreerde projecten die de integratie van migranten en kansarmen in het algemeen op het oog hebben.

Dergelijk project moet het integratie- en achterstandsprobleem in zijn veelzijdigheid benaderen, waardoor meerdere aspecten zoals onderwijs, taalproblemen, tewerkstelling, sensibilisering, huisvesting, maatschappelijke participatie, . . . tesamen aangepakt worden. Het moet in samenspraak met de migranten of hun verenigingen opgesteld worden.

Het initiatief voor een project zal lokaal genomen worden. Naast gemeenten en OCMW's kunnen ook VZW's die actief zijn in de plaatselijke migrantenwerking als promotor van het project fungeren. Projecten worden ingediend bij de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin.

De investeringen van de lokale besturen in het project kunnen voor een deel gesubsidieerd worden uit het desgevallend op te richten Fonds.

De projecten van de lokale besturen zouden pas

in aanmerking komen voor betoelaging vanuit het VFIA nadat ze alle andere subsidiërmogelijkheden hebben uitgeput. Bovendien moeten de lokale besturen zelf ook een reële financiële inspanning doen.

De subsidiëring van de supplementaire inspanningen van de lokaal actieve VZW's verlopen eveneens via de gemeente of OCMW. Voor Brussel zal een geëigende formule uitgewerkt worden.

De coördinatievoorbereiding van het project gebeurt door de permanente werkgroep zoals opgericht bij beslissing van de Vlaamse Executieve van 30 november 1988, in samenwerking met de administratieve cel. Na goedkeuring door de Executieve van het project en het subsidiepercentage gebeurt de coördinatie van de uitvoering door deze administratieve cel.

Het Fonds dat, rekening houdend met de budgettaire middelen zal worden gespijsd, wordt beheerd door de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin. De Gemeenschapsministers die mede betrokken zijn in het geïntegreerde project beheren het budget dat zij ieder, binnen hun bevoegdheid hebben toegekend onder vorm van basissubsidies aan de initiatieven die deel uitmaken van het project.

De selectie en de fazering van de projecten alsook het subsidiërspercentage van de ondergeschikte besturen zal gebeuren in functie van de beschikbare middelen.

Brussel, 22 maart 1989.

De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin,

J. LENSSENS